

Unser herre underhuop und huop von unden úf sîniu ougen (kázání na vigílii Naneberstoupení , Q51a)

Náš Pán pozdvihl své oči z níže, vzhlédl na nebe a pravil: „Otče, přišel čas; zjev svého Syna, aby tvůj Syn zjevil Tebe. Všem, které jsi mi dal, dej věčný život. To je věčný život, že poznají Tebe, jediného pravého Boha.“

Ve spise jednoho papeže se píše, že když náš Pán pozdvihl oči, minil něco velkého. Mudrc v knize Moudrosti píše, že pomocí božské moudrosti je duše přenesena v Boha. I svatý Augustin říká, že veškeré činy a učení božského člověčenství jsou předobrazem a podobou našeho svatého života a velké důstojnosti před Bohem. Duše musí být očistěna a umenšit se ve světle a milosti a oddělit se od všeho, co je na duši cizí, a dokonce i od části sebe samé. Vícekrát jsem říkal, že musí být duše zcela obnažena a zbavena všeho, co je případkové a být takto čista přenesena a vplýnout v Syna, jak z něj vylýnula. Neboť Otec stvořil duši v Synu. Proto do něj musí vstoupit opět nahá, jako z něj vystoupila.

A nyní říká: „pozdvihl své oči z níže“. Tento výrok má dvoji smysl. Jedním je napomenutí k čisté pokoře. Máme-li kdy dospět do boží podstaty a do jeho nitra, musíme nejprve vstoupit do své vlastní podstaty a do svého nitra v čisté pokoře. Učitelé praví, že hvězdy vlévají veškerou svou sílu do podstaty země, do přírody a zemského elementu vytvářejí v ní čisté zlato. Nakolik duše dospěje do svého nitra a své podstaty, natolik se do ní vlije v úplnosti božská síla a působí zcela vskrytu a projevuje ohromný účinek, takže duše velmi vyrostle v božské lásce, že se podobá čistému zlatu. To je první význam onoho „pozdvihl své oči“.

A druhý je, že duše bude pozdvižena v pokoře se všemi svými chybami a hříchy a posadí se a sklóní před branou božího slitování, kde se Bůh rozplývá milosrdenstvím, a s sebou ponese vzhůru veškeré dílo své ctnosti a dobrých skutků a s nimi se posadí do brány, jež oplývá boží dobrotou.

Tak se duše zachová a podřídí se onomu obrazu, že „pozdvihl své oči“.

A pak říká „pozdvihl své oči z níže“. Jeden mistr říká, že kdo by byl zkušený a dobře znalý a uměl by podříditi vodu vínu, že by v ní působila síla vína, přeměnil by touto silou vína vodu ve víno a byla by lepší než víno, nebo aspoň stejně dobrá. A tak je tomu v duši, jež se podřizuje v pokoře, a tak se vzepne a je pozdvižena božskou silou; nespočine, než dospěje přímo k Bohu a dotkne se ho v nahotě a zůstane uvnitř, nehledaje [již] nic vnějšího a nezůstane [jí] také nic kromě Boha, ale vše zaměřuje ve své čisté podstatě k Bohu;[neboť] v něm je bytí duše, poněvadž Bůh je čiré bytí. Proto je duše [také] bytím, neboť se upíná přímo na Boha a přichází přímo k Bohu.

A proto říká: „pozdvihl své oči z níže, vzhlédl na nebe“. Jeden řecký mistr říká, že nebe je příbytkem pro slunce. Nebesa vlévají svou sílu do slunce a hvězd a hvězdy vlévají svoji sílu do země a vytvářejí zlato a rudy, takže mají rudy moc působit podivuhodné účinky. Některé mají tu sílu přitahovat kosti a maso. Kdyby k nim přišel člověk, musel by být [jimi] lapen a nemohl by odtud, pokud by neznal ono kouzlo, jímž by se od nich vymanil. Jiné přitahují údy a železo. A každý nerost i každá bylina je příbytkem hvězd, neboť v sobě obsahuje nebeské síly. Právě tak jako vlévá nebe svoji sílu do hvězd, tak [jí] vlévají hvězdy dále do nerostů, bylin i zvířat. Bylina je vznešenější než nerost, neboť má život růstu. Odmítaly by růst pod tělesným nebem, kdyby v nich nebyla intelektuální síla, z níž se bere v nich život. A jako nejnížší anděl vlévá svoji sílu nebesům, pohybuje jimi, dává jim obíhat a dále působit, tak také vlévá nebe skrytě v každou bylinu nebeský charakter, takže [ona] potom působí kruhově okolo sebe jako nebesa. A zvířata jsou na tom ještě lépe a mají smyslový, zvířecí život a zůstávají ovšem na úrovni místa a času. Ale duše překračuje své přirozené světlo do svého nejvyššího [vrcholu] nad časem a místem do podoby andělského světla a intelektuálně pomocí něj působí v nebi.

A tak duše vše překoná svým intelektuálním působením. A když nalezne něco božského světla nebo podoby boží, má tam [u nich] zůstat bydlet a nevracet se, dokud nedospěje dále. Proto také má vše pozdvihnout do božského světla a dospět výše, než jsou veškeré příbytky, k čistému, nezahalenému zření Boha společně s anděly v nebi. Proto říká: Vzhlédl na nebe a pravil: „Otče, přišel čas; zjev svého Syna, aby tvůj Syn zjevil Tebe.“ Jak Otec zjevuje Syna a Syn Otce, o tom je lépe pomlčet nežli mluvit; kdo by o tom chtěl mluvit, by musel být anděl.

Ale ještě něco málo o tom slůvku, jímž říká: "všichni, které jsi mi dal." Když se skutečně uváží jeho smysl, znamená to tolik, co: „vše, co jsi mi dal“. A těm dávám „věčný život“, to jest, totéž, co má syn v prvotním výronu a v totožné podstatě a čistotě a chuti, jimiž vládne ve své vlastní blaženosti a díky nimž má své vlastní bytí. „Dávám jim věčný život“ – a nic jiného. Už jsem jeho význam vyjádřil obecnou řečí, ale dnes večer ho vynechám. Ale latinsky je to přesně tak, jak jsem to řekl. A i ty můžeš, na mou čest, statečně vyslovit.

A pak říká: „To je věčný život, aby poznali tebe, jediného pravého Boha.“ Kdyby dva poznávali Boha společně, a jeden [ho] poznal [na] tisíc[krát] a ten druhý [ho] poznal [jen] jediného, jakkoli maličko by to bylo, více by poznal jediného Boha nežli ten, který[ho] poznal [na] tisíc[krát]. Kdyby byla má duše rozumná, vznešená a čirá, vše, co by poznala, by bylo jedno. Kdyby anděl něco poznal, a bylo to deset[krát], a jiný anděl, vznešenější by poznal totéž, najednou by to bylo jedno. Proto říká svatý Augustín: „Kdybych poznal vše a ne Boha, nic bych nepoznal. Kdybych ale poznal Boha a kromě něho už nic, poznal bych vše.“ Čím hlouběji a blíže poznáme jednotu, tím více poznáváme kořen, z něhož vše vyrostlo. A čím více v jednotě poznáme kořen, jádro a podstatu božství, tím více poznáme vše. Proto říká: „aby tě poznali, jediného pravého Boha.“ A neříká „moudrého“, nebo „spravedlivého“, nebo „mocného“ Boha, ale „jediného pravého Boha“ a míní tím, aby duše odložila a odstranila vše, co Bohu přičítáme v myšlenkách nebo rozumem, a uchopila ho v jeho nahotě, jako čiré bytí – takový je [totiž] pravý Bůh. Proto náš Pán říká: „To je věčný život, aby poznali jediného pravého Boha.“

Abychom dospěli k pravdě, jež je čisté bytí, a navěky u ní zůstali, nám pomoz Bůh. Amen.